

Jó gyakorlat folyóiratkeresőkre és ingyenes Open Access publikálásra

Sasvári Péter¹ – Pallo József² – Urbanovics Anna³

Link: <http://doi.org/10.13140/RG.2.2.12025.90728>

Bevezetés

Az utóbbi években a publikálási költségekhez kapcsolódó üzleti modellek nagyban megváltoztak. Míg eddig általában az olvasó fizette a díjakat a közlemények megvásárlásával, addig ma elterjedőben van (és a nagyobb nemzetközi kiadók esetében már meghonosodott) az a modell, hogy a közzétételi költségeket a szerző fizeti, ezt követően azonban a közlemények nyíltan hozzáférhetővé, olvashatóvá válnak.

1. Open Access publikálás

Magyarországon az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) számos megállapodást kötött nemzetközi és hazai kiadókkal egyaránt, mellyel segíteni kívánja a hazai szerzőket az Open Access közlésben. Ezen megállapodások általában kvótákat adnak át az előfizető intézményeknek, melyek keretében (a kvóták szerinti darabszámban) az intézmény feltüntetése esetén a közleményt Open Access (nyílt hozzáférés, OA) formában, fizetés nélkül jelentethetik meg a szerzők. A nyílt hozzáférés természetesen szélesebb olvasói kört, több hivatkozást és nagyobb tudományos hatást jelent. Jelenleg az EISZ a következő kiadókkal kötött Open Access megállapodásokat⁴:

- Akadémiai Kiadó,
- American Chemical Society,
- Cambridge University Press Journals,
- De Gruyter,
- Elsevier,
- IEEE,
- IOPscience,
- Lippincott Williams & Wilkins,
- Royal Society of Chemistry,
- Springer Nature,
- Wiley.

¹ Egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, E-mail: sasvari.peter@uni-nke.hu

² Tudományos dékánhelyettes, bv. ezredes, bv. főtanácsos, egyetemi docens. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, E-mail: pallo.jozsef@uni-nke.hu

³ MA hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, E-mail: anna.urbanovics@gmail.com

⁴ Link: <http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/open-access/359-open-access-megallapodasok.html>

Hungary Read and Publish (Springer Compact) agreement

Publish open access at no cost to you.

If you're affiliated with a [participating institution](#), the Hungary Read and Publish (Springer Compact) agreement means you can publish your article open access - at no cost to you - in more than **1,850 Springer hybrid journals**.

In addition, you can enjoy full access to all Springer subscription journal content.

[Participating institutions](#) (PDF download)

[Hybrid journal list](#) (XLSX download)

[Guide for authors](#) (PDF download)

Selected institutions also have an agreement covering publication in Springer Nature's fully open access journals. Imprints included are: BMC, Nature Research, Palgrave and SpringerOpen.

If you're interested in publishing open access with these brands, learn more about [Hungary's Springer Nature agreement](#).

Benefits of open access (OA)

- Enjoy higher visibility and greater impact: In Springer hybrid journals, open access articles are accessed 4 times more often on average, and cited 1.6 more times on average.*
- Comply with mandates: Many funders require open access, and some take compliance into account when assessing future grant applications.
- The copyright remains with you: Most Springer open access articles are published under the liberal [Creative Commons Attribution 4.0 International](#) (CC BY) license.

1. ábra: Open Access leírás a Springer Nature kiadó esetében⁵

A nyílt hozzáférésű folyóiratok abban különböznek az előfizetéses periodikáktól, hogy olvasóik számára ingyenesen biztosítják a publikációk elérését. A szakirodalom háromféle folyóirat-modellt különböztet meg:

- a platinum/gyémánt,
- a gold/arany
- és a hibrid.

Platinum vagy gyémánt nyílt hozzáférésű folyóiratok esetében a folyóirat és a benne megjelent cikkek a szerző és felhasználó számára egyaránt ingyenesek.

A **Gold** nyílt hozzáférésű folyóiratokban történő publikálás díjköteles, ilyenkor a szerző (vagy az intézménye) cikkeljárási díjat fizet a folyóiratnak (ezáltal a kiadónak) a közlemény megjelentetésért. A cikkeljárási díjat angolul Article Processing Charge-nak (APC) nevezik. Magyarul többféle fordítása létezik: közzétételi díj, közlési díj, kiadási költség, publikálási költség. Mivel ez egy magasabb összeget

⁵ Link: <https://www.springer.com/gp/open-access/springer-open-choice/springer-compact/agreements-hungarian-authors>

szokott jelenteni, ezért a szerzőknek érthető módon az esetek nagy részében nem áll rendelkezésükre annyi saját forrás, hogy önállóan fizessék ki ezeket a díjakat. Éppen ezért az egyetemek és kutatóintézetek egyre több helyen (a folyóiratok előfizetési díjaihoz hasonlóan) a saját költségvetésükbe igyekeznek beépíteni az OA költségeket.

OA, vagyis nyílt hozzáférésű cikkeket **hibrid** folyóiratokban is meg lehet jelentetni. Ezek a folyóiratok hagyományosan előfizetéses üzleti modellen alapulnak, de a szerzők kifizethetik a cikk nyílt hozzáférés megjelentetéséhez szükséges APC díjat.

1. táblázat: Különböző utak előnyei és hátrányai

	Green/zöld	Hibrid	Gold/arany	Platina/Gyémánt
Elősegíti az OA terjedését?	IGEN	...	IGEN	IGEN
Kell fizetni?	NEM	IGEN	IGEN	NEM
Kell külön tenni a láthatóságért? ⁶	IGEN	NEM	NEM	NEM
Teljes OA láthatóság mennyire azonnali?	Embargó ⁷	Azonnali		
Mennyire könnyen található meg a cikk? ⁸	+1 lépést igényel	Szokásos módokon, relatív könnyen		

Forrás: Ruttkay (2017) előadás diája alapján.

2. ábra: Springer Nature reklám felhívása az Open Access-szel kapcsolatban

Forrás: Springer Nature

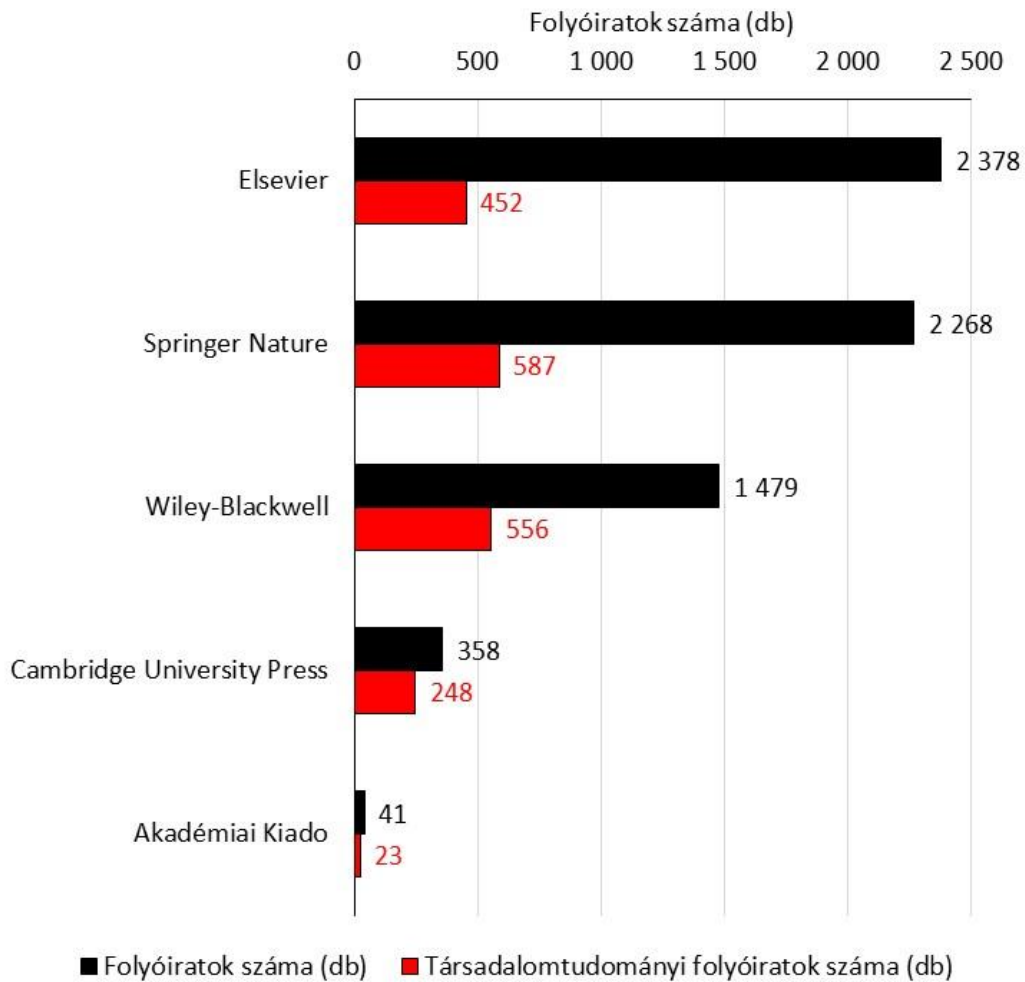
A 2. ábrán láthatjuk az Open Access publikálás előnyeit a zártkörű közzétételhez képest. 4-szer több letöltést, 1,6-szor több hivatkozást és 2,5-szer nagyobb alternatív metriai figyelmet jelent. Összességében ezek a mutatók rámutatnak arra, hogy az OA publikálás a közlemény számára nagyobb olvasottságot és nagyobb tudományos hatást jelent, jobban hozzájárul a szerző reputációjának növeléséhez.

A Nemzeti Közszerzői Egyetem (NKE) viszont ezeket a megállapodásokat, amiket egyébként már kifizetett az egyes kiadók elérésére való előfizetésével nem használja ki! Az OA publikálás lehetőségére a szerzőink figyelmét felhívni szükséges, és minden ilyen megállapodást ellenőriztetni kell a könyvtárral. Minden olyan közlemény, melyre OA megjelenési mód rendelkezésre áll, de zártkörűen jelenik meg, alapvetően nettó veszteség az egyetem számára.

⁶ Utána kell járni a lehetőségeknek, repozitóriumba fel kell tölteni.

⁷ Általában embargós, vannak persze kivételek.

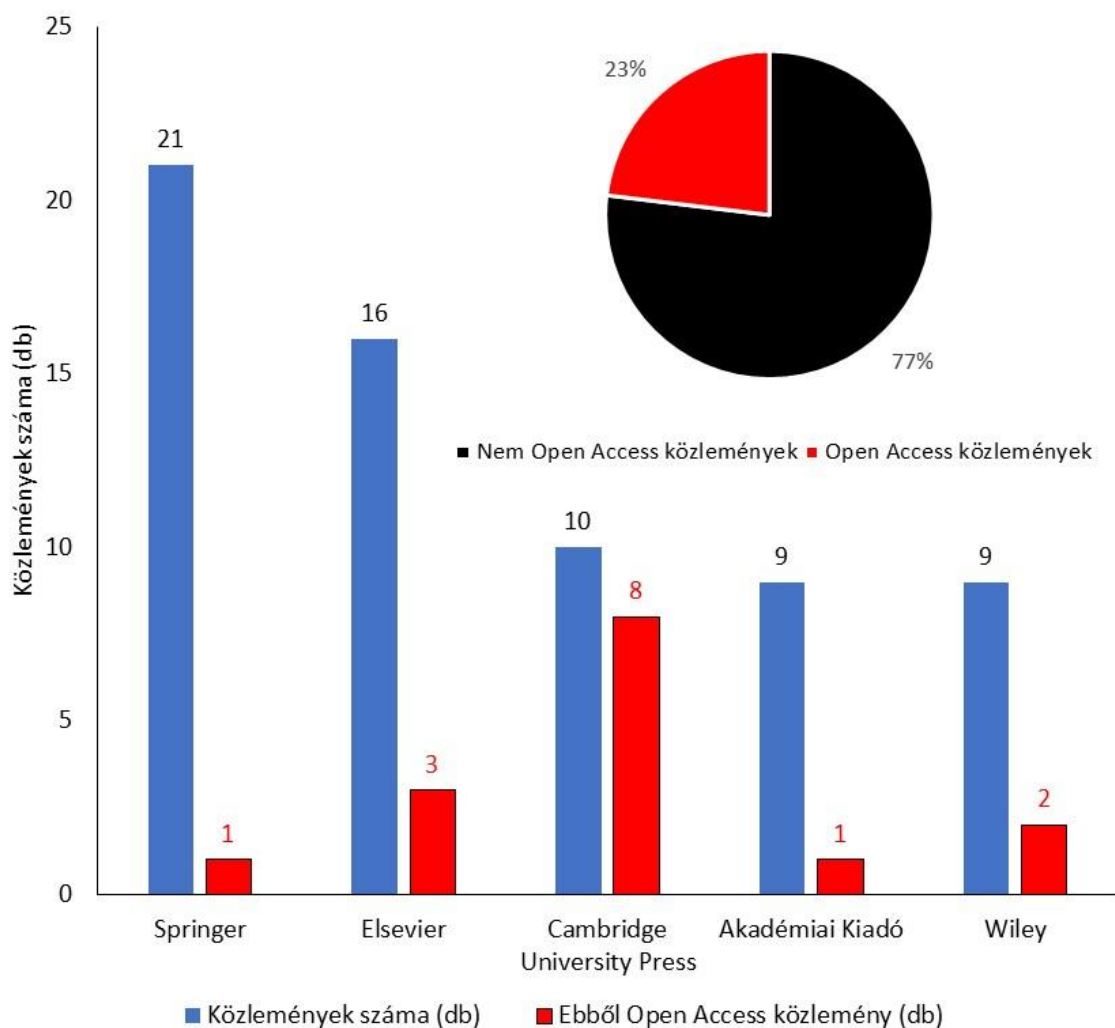
⁸ Kiadói adatbázisokon keresztül, folyóiratok honlapjain, Google kereséssel.

3. ábra: Ingyenes Open Access biztosító folyóiratok száma az NKE szerzők részére

Forrás: Scopus

A 3. ábra a legtöbb társadalomtudományi lapot gondozó kiadók listáját mutatja. Ezen kiadók mindegyike elérhető az egyetemen, a bennük való közlés pedig nagyban segítené a nemzetközi rangsorba való kerülést és nemzetközi tudományos láthatóságot.

4. ábra: NKE szerzői által írt közlemények száma és az Open Access közlemények aránya 2012 és 2019 között

Forrás: Scopus

A 4. ábra azt mutatja, hogy az NKE-s szerzők hányszor írtak a vizsgált folyóiratokba és ott milyen arányban jelentek meg az Open Access formában a publikációk.

2. Folyóiratkeresők használata

Az alábbi linkek alatt található keresőprogramok **gyorsan és eredményesen** szolgálják az oktatók kutatási profiljába tartozó **külföldi folyóirat kiválasztását**. Elegendő a megfelelő „ablakba” feltölteni a tanulmány **angol nyelvű** címét, valamint rezüméjét és a program **automatikusan generálja** azoknak a szaklapoknak a listáját, ahová érdemes a publikációt megjelentetésre beajánlani. Nagy előnye a rendszereknek, hogy **már egy tervezett címmel, rezümével és a jól megválasztott kulcsszavak használatával** korrekt információkhoz juttatja a felhasználót, illetve megismerteti azokkal a kiadványokkal, amelyek hasonló tudományos szegmensben találhatóak. Az ingyenes Open Access publikálást biztosító keresők az alábbiak:

1. A <https://journalfinder.elsevier.com/>, amely Elsevierhez,
2. a <https://journalsuggester.springer.com/>, amely Springer Nature-hoz
3. <https://journalfinder.wiley.com/> amely Wiley kiadókhöz köthetők.

A felsorolt kiadók közleményeire az NKE előfizetett, így az ott elérhető tanulmányok számunkra is szabadon (ingyenesen) hozzáférhetőek.⁹ Mindez kiváló előhelyzetet teremt arra, hogy amennyiben bármely tanulmányunkat megjelentetik ezek a kiadók, akkor azt automatikusan nyílt elérésűvé teszik. Ennek egyetlen feltétele, hogy a cikk **levező szerzője** az NKE oktatója legyen. Ezzel a megoldással, pedig a publikációnk bekerül egy sokkal nagyobb nemzetközi tudományos láthatóságot biztosító Scopus katalógizáló rendszerbe.

Az eredményül kapott találati lista tekintetében fontos annak eldöntése, hogy a kiválasztott szaklap milyen Q besorolásba tartozik, hiszen a tudományos minőségfejlesztés érdekében elsősorban ezeket a folyóiratokat kell megcéloznunk a tanulmányainkkal. Ennek gyors megítélését az alábbi linken rögzített kereső teszi egyszerűvé. A kereső ablakba be kell másolni a kiválasztott folyóirat címét vagy ISSN számát, majd a találat alapján megismerhetővé válnak az adott szaklapra vonatkozó fontosabb tudományos paraméterek, így annak Q- minősítése is. A kereső elérhetősége:

<https://www.scimagojr.com/>

Ezek után az így kiválasztott és ellenőrzött folyóiratok korábbi cikkeit célszerű átnézni az NKE gépeiről vagy otthonról VPN segítségével.

Összefoglalás

Napjainkban a tudományos kommunikáció hagyományos modellje gyökeres változáson megy keresztül. Az internet megjelenése, valamint ezzel párhuzamosan a tudományos folyóiratok árválsága, a neves tudományos kiadók nagy haszonra törekvő árpolitikája együttesen járultak hozzá ahhoz, hogy az elmúlt két évtized alatt a nyílt hozzáférés kezdeményezés - Open Access mozgalom - egyre nagyobb teret hódított magának, és mára már megkerülhetetlen jelenséggé vált. Az Open Access mozgalom fő célja a publikációk szabad hozzáféréseinek biztosítása.

Az Akadémiai Kiadóval, a Cambridge University Press-szel, az Elsevierrel, a Springer Nature-rel és a Wiley-vel kötött megállapodás értelmében az EISZ-en keresztül előfizető NKE kutatóinak lehetőségük van nyílt hozzáférésű publikálásra. (Hasonló lehetőséggel csak négy felsőoktatási intézmény bír (lásd **1. melléklet**)) A megfelelő folyóiratok kiválasztásában nagy segítség lehet az Elsevier, a Springer Nature és a Wiley folyóiratkereső rendszerei. A leendő szerzők által kiválasztott folyóiratbesorolásokat a Scimago oldalaival tudjuk ellenőrizni.

⁹ Elseviernél: <http://www.sciencedirect.com>; Springer Nature-nél: <https://link.springer.com>; Wiley-nél: <https://onlinelibrary.wiley.com/>

Melléklet

1. melléklet: Ingyenes Open Access szerződéssel bíró tudományos adatbázisok elérhetősége a magyar felsőoktatásban 2020-ban

Sorszám	Egyetem neve	Akadémiai Kiadó	Cambridge University Press	Elsevier	Springer Nature	Wiley	Előfizetések száma
1	Debreceni Egyetem	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	5
2	Eötvös Loránd Tudományegyetem	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	5
3	Nemzeti Közszolgálati Egyetem	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	5
4	Szegedi Tudományegyetem	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	5
5	Állatorvostudományi Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	4
6	Budapesti Corvinus Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	4
7	Közép-európai Egyetem	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	4
8	Pázmány Péter Katolikus Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	4
9	Pécsi Tudományegyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	4
10	Semmelweis Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	4
11	Szent István Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Igen (☺)	4
12	Budapesti Gazdasági Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
13	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
14	Kaposvári Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
15	Miskolci Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
16	Óbudai Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
17	Pannon Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
18	Soproni Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
19	Testnevelési Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	3
20	Eszterházy Károly Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Nem (☹)	Igen (☺)	Nem (☹)	2
21	Neumann János Egyetem	Igen (☺)	Nem (☹)	Nem (☹)	Igen (☺)	Nem (☹)	2
22	Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem	Nem (☹)	Nem (☹)	Igen (☺)	Igen (☺)	Nem (☹)	2